

Samenloop voorzieningen sociale zekerheid, zorg en onderwijs

Gemeente 's-Hertogenbosch
Afdeling Onderzoek & Statistiek
Maart 2014

Samenvatting

De gemeente krijgt er diverse nieuwe taken bij in verband met de decentralisaties. Dit gaat gepaard met een korting op de financiële middelen. De achterliggende gedachte is dat gemeenten door oplossingen op lokaal niveau de overlap van voorzieningen kunnen tegengaan. Dit rapport geeft inzicht in de samenloop van voorzieningen op het gebied van sociale zekerheid, zorg en onderwijs in de gemeente 's-Hertogenbosch. Hoeveel huishoudens maken gebruik van meerdere voorzieningen, welke voorzieningen zijn dat en om wat voor huishoudens gaat het?

De gegevens uit het rapport zijn afkomstig uit het landelijke stapelingsonderzoek van het CBS. De afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente heeft de gegevens van 's-Hertogenbosch geanalyseerd. De resultaten van deze analyse staan in dit rapport. Het rapport gaat over het voorzieningengebruik in 2011 en geeft een algemeen beeld van de samenloop van voorzieningen.

Behoorlijke samenloop van voorzieningen voor 2.500 huishoudens

Voor het bepalen van de samenloop is onder alle huishoudens van 's-Hertogenbosch (68.040 huishoudens) gekeken naar het gebruik van 18 voorzieningen. Een vijfde van alle huishoudens maakten in 2011 gebruik van vier of meer voorzieningen. Bijna 2.500 huishoudens hadden te maken met een behoorlijke samenloop. Deze huishoudens maakten gebruik van zes of meer voorzieningen in hetzelfde jaar. Een samenloop van voorzieningen hoeft voor een huishouden niet altijd een probleem te zijn. Wel verkeren deze huishoudens in een meer kwetsbare positie, bijvoorbeeld bij het versoberen of wegbezuinigen van voorzieningen. Zij hebben in dat geval een grotere kans op financiële problemen, verslechtering van zelfredzaamheid, e.d. dan een huishouden met geen enkele of minder voorzieningen.

Tabel 1a.: samenloop van voorzieningen, 2011

Mate van samenloop (aantal voorzieningen in een huishouden)	's-Hertogenbosch		Landelijk
	Aantal huishoudens	% huishoudens	% huishoudens
Geen samenloop	22.135	33%	32%
2	18.815	28%	28%
3	13.115	19%	20%
4	7.540	11%	11%
5	3.990	6%	5%
6 of meer (max 11)	2.440	4%	3%

Samenloop onderschrijft belang van één gezin, één plan

Het feit dat bij een behoorlijk aandeel huishoudens sprake is van meerdere voorzieningen, onderschrijft het belang om te werken volgens de gedachte van 'één gezin, één plan'. Deze gedachte en werkwijze zal de komende tijd op veel plekken in de gemeente zijn uitvoering krijgen.

Gebruik voorzieningen per thema

In het rapport zijn de voorzieningen geclusterd naar zes thema's (zie tabel 1b)¹:

- Arbeidsongeschiktheidsvoorziening: WAO, WIA, WAZ, Wajong en Ziektewet.
- Algemene inkomensvoorziening: WW, WWB, IOAW, IOAZ, WSNP en minnelijke schuldsanering.
- Inkomensvoorziening voor bepaald doel: Bijzondere bijstand, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget, Wtcg, CER en aftrek bijzondere ziektekosten.
- WSW: WSW indicatie, WSW wachtlijst, WSW dienstbetrekking en WSW regulier dienstverband.

¹ Zie bijlage 3 voor uitleg afkortingen

- Zorg: Wmo hulp bij het huishouden, Wmo vervoersvoorziening, Wmo overige voorziening, AWBZ persoonlijke verzorging, AWBZ verpleging, AWBZ individuele begeleiding, AWBZ groepsbegeleiding en AWBZ zorg met verblijf.
- Jeugd: Speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering.

Tabel 1b: gebruik voorzieningen per thema, 's-Hertogenbosch 2011

	Aantal huishoudens	% huishoudens
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	9.300	14%
Algemene inkomensvoorziening	9.600	14%
Inkomensvoorziening voor bepaald doel	37.900	56%
WSW	1.500	2%
Zorg	8.600	13%
Jeugd	1.400	2%

Inkomensvoorziening voor bepaald doel meest gebruikte voorziening

Ruim de helft van alle huishoudens maakte in 2011 gebruik van een inkomensvoorziening voor een bepaald doel. Vooral Wtcg en CER worden veel gebruikt. Voor beide voorzieningen waren dat in 2011 ruim 15.000 huishoudens. De inkomensvoorziening voor een bepaald doel is de voorziening die het meest voorkomt zonder combinatie met een voorziening uit een ander thema. Met name voor de kinderopvangtoeslag is er weinig samenloop met andere voorzieningen. Voor bijzondere bijstand daarentegen is er wel veel samenloop, met name met de WWB.

Ruim één op de tien huishoudens gebruikt voorzieningen uit drie verschillende thema's

Voor de helft van de huishoudens blijft het gebruik beperkt tot voorzieningen binnen hetzelfde thema. Een derde gebruikt voorzieningen uit twee thema's. Dat is vooral de combinatie inkomensvoorziening voor een bepaald doel en zorgvoorziening (5.000 huishoudens). Dit zijn vooral ouderen, 65-plus huishoudens, huishoudens in een instelling en huishoudens met een laag inkomen.

Eén op de acht huishoudens maakt gelijktijdig gebruik van voorzieningen uit drie thema's. De meest voorkomende combinatie is een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, inkomensvoorziening voor een bepaald doel en zorgvoorziening (1.900 huishoudens). Het gebruik van voorzieningen uit vier thema's komt relatief weinig voor.

Voor algemene inkomensvoorziening veel samenloop met andere thema's

Driekwart van de huishoudens met een algemene inkomensvoorziening (WW, bijstand of schuldsanering) maakt ook gebruik van voorzieningen uit één of meerdere andere thema's. De combinatie algemene inkomensvoorziening en inkomensvoorziening voor een bepaald doel komt veel voor. Tien procent van alle huishoudens heeft hiermee te maken.

Eenvijfde van alleenstaanden gebruikt zorgvoorziening

Het gebruik van zorgvoorzieningen is het grootst onder huishoudens in een instelling en 65-plus huishoudens. Het gaat met name om alleenstaande 65-plussers. Zo is van de huishoudens met Wmo hulp bij het huishouden ruim de helft een alleenstaande 65-plusser. Deze huishoudens kunnen voor hulp en ondersteuning niet terugvallen op iemand uit het eigen huishouden. Zij zijn afhankelijk van hulp uit het sociaal netwerk of van vrijwilligers of professionals.

Eenoudergezinnen maken relatief veel gebruik van inkomensvoorzieningen

Een derde van de eenoudergezinnen maakt gebruik van een algemene inkomensvoorziening (WW, bijstand, schuldsanering). Het gebruik is voor deze huishoudens twee keer zo hoog als het gemiddelde gebruik onder alle huishoudens. De combinatie van algemene inkomensvoorziening en inkomensvoorziening voor bepaald doel komt onder eenoudergezinnen relatief veel voor. Van

eenoudergezinnen met minderjarige kinderen heeft een derde te maken met deze combinatie, van eenoudergezinnen met meerderjarige kinderen is dat een vierde.

Bovengemiddeld gebruik onder lage inkomens en huishoudens met een uitkering

Voor bijna alle voorzieningen is er een bovengemiddeld gebruik onder huishoudens met een laag inkomen en huishoudens met een uitkering. Dit geldt niet alleen voor de inkomensafhankelijke voorzieningen. De Wmo en AWBZ zijn niet inkomensafhankelijk. Toch wordt er door huishoudens met een laag inkomen meer dan gemiddeld gebruik van gemaakt.

Huishoudens met WSW, een zorgvoorziening of een jeugdvoorziening hebben vaak te maken met samenloop

Huishoudens die gebruik maken van WSW, een zorgvoorziening of een jeugdvoorziening maken altijd ook gebruik van één of meerdere voorzieningen uit de andere thema's. Eén op de acht huishoudens met WSW maakt daarnaast gebruik van voorzieningen uit drie andere thema's. Deze huishoudens hebben daarmee te maken met een behoorlijke samenloop van voorzieningen.

De helft van de huishoudens met een arbeidsongeschiktheidsvoorziening maakt daarnaast gebruik van voorzieningen uit twee of drie andere thema's.

Kwetsbare huishoudens

Een aantal groepen huishoudens hebben met name te maken met het gebruik van voorzieningen of een samenloop. Deze huishoudens zijn kwetsbaarder dan andere huishoudens. Dat zijn:

- 65-plus huishoudens
- Huishoudens met WSW, zorgvoorziening of jeugdvoorziening
- Minima huishoudens

Vooraf in Noord en Oost/Zuid veel samenloop

In Noord is het percentage huishoudens dat te maken heeft met een samenloop van voorzieningen het grootst. Ook in Oost/Zuid is het gebruik en de samenloop van voorzieningen bovengemiddeld. In Binnenstad/Muntel/Vliert en Maaspoort/Empel komt relatief weinig samenloop van voorzieningen voor.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	8
1.1	Achtergrond en aanleiding.....	8
1.2	Doel	8
1.3	Onderzoeksvragen	8
1.4	Opzet van het onderzoek	8
1.5	Opbouw van het rapport.....	10
2.	Voorzieningen in het onderzoek.....	11
2.1	Voorzieningen.....	11
2.2	Clusters van voorzieningen	11
3.	Gebruik voorzieningen en samenloop.....	13
3.1	Gebruik voorzieningen.....	13
3.2	Gebruik voorzieningen per wijk	14
3.3	Samenloop van voorzieningen	15
4.	Gebruik per thema en naar huishoudtypen.....	17
4.1	Gebruik per thema.....	17
4.2	Gebruik naar achtergrondkenmerken huishoudens	18
5.	Samenloop thema's.....	21
5.1	Samenloop per thema	22
5.2	Samenloop per thema nader bezien	22
5.2.1	Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	23
5.2.2	Inkomensvoorziening voor een bepaald doel.....	23
5.2.3	Algemene inkomensvoorziening.....	23
5.2.4	WSW.....	24
5.2.5	Zorgvoorziening	24
5.2.6	Jeugdvoorziening.....	24
6.	Kwetsbare groepen	25
6.1	65-plus huishoudens	25
6.2	Huishoudens met WSW, zorgvoorziening of jeugdvoorziening	25
6.3	Minima huishoudens.....	25
7.	Samenloop in de wijken	27
	Bijlage 1: gebruik voorzieningen per wijk	29
	Bijlage 2: extra tabellen	31
	Bijlage 3: lijst met afkortingen.....	33
	Bijlage 4: definities.....	35

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Er verandert veel in het sociale domein. Zo krijgt de gemeente er diverse nieuwe taken bij in verband met de decentralisaties: overheveling van AWBZ functies naar de Wmo, transitie van de jeugdzorg, invoering van de Participatiewet en invoering van passend onderwijs. De overheveling van taken gaat gepaard met een korting op de financiële middelen voor de uitvoering van deze taken. De achterliggende gedachte daarbij is dat gemeenten door oplossingen op lokaal niveau de overlap van voorzieningen kunnen tegengaan.

1.2 Doel

Dit rapport geeft inzicht in de samenloop van voorzieningen op het gebied van sociale zekerheid, zorg en onderwijs. Het gaat over het aantal huishoudens dat gebruik maakt van één of meerdere voorzieningen. Ook geeft het inzicht in de samenloop van voorzieningen en wat voor typen huishoudens te maken hebben met deze samenloop. Het rapport geeft een algemeen beeld van de samenloop van voorzieningen. De gegevens uit het stapelingsonderzoek van het CBS kunnen ook worden gebruikt om meer specifieke beleidsvragen te beantwoorden, bijvoorbeeld ten behoeve van de transitie AWBZ, Participatiewet of passend onderwijs.

Het rapport is bedoeld om inzicht te geven in patronen van voorzieningengebruik en samenloop van voorzieningen. Het is niet bedoeld om een actueel overzicht te geven van het huidige gebruik van voorzieningen.

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvragen die in dit rapport worden beantwoord, zijn:

- In welke mate hebben huishoudens in 's-Hertogenbosch te maken met een samenloop van regelingen en voorzieningen op het gebied van sociale zekerheid, zorg en onderwijs en hoe verhoudt zich dit tot het landelijke beeld?
- Bij wat voor voorzieningen komt samenloop het meest voor?
- Welke typen huishoudens hebben met name te maken met een samenloop van regelingen en voorzieningen?
- In welke gebieden komt de samenloop van voorzieningen met name voor?

1.4 Opzet van het onderzoek

Gegevens CBS

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van resultaten van het landelijke stapelingsonderzoek, uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS heeft in opdracht van het ministerie van SZW bestaande registraties gekoppeld tot een integraal databestand. Dat bestand geeft inzicht in het aantal huishoudens met een samenloop van regelingen / voorzieningen. Het CBS heeft gebruik gemaakt van bestaande landelijke registraties. Daarnaast hebben 31 gemeenten (waaronder de gemeente 's-Hertogenbosch) extra informatie geleverd over enkele regelingen: minnelijke schuldsanering, bijzondere bijstand en Wmo.

De afdeling Onderzoek en Statistiek heeft de gegevens over gemeente 's-Hertogenbosch uit het landelijke stapelingsonderzoek geanalyseerd. De resultaten van die analyse staan in dit rapport.

Jaarcijfers op huishoudensniveau

In het rapport gaat het over het aantal huishoudens dat in 2011 gebruik heeft gemaakt van de voorzieningen. Om dit te bepalen is voor alle personen die op 31 december 2011 lid waren van het huishouden bepaald of ze ergens in 2011 gebruik hebben gemaakt van een voorziening.

Als een huishouden in één jaar van meerdere voorzieningen gebruik heeft gemaakt, hoeft dat dus niet gelijktijdig te zijn geweest.

Voor bijna alle voorzieningen waren gegevens over 2011 beschikbaar, behalve voor de ziektewet en de aftrek bijzondere ziektekosten. Voor deze twee voorzieningen is informatie over 2010 gebruikt.

Gebieden

In het rapport wordt ook de samenloop van voorzieningen voor verschillende gebieden gepresenteerd. Hiermee wordt inzichtelijk of het gebruik of de samenloop van bepaalde voorzieningen zich concentreert in bepaalde gebieden. Het gaat dan om de zes gebieden waarvoor sociale wijkteams actief zijn of worden. Het is voor de wijkteams interessant om te zien wat voor type problematiek in het gebied met name voorkomt.

Inkomensklassen

In het rapport worden de resultaten waar relevant uitgesplitst naar inkomensklassen. Op het moment van publiceren van het landelijke stapelingsonderzoek waren bij het CBS de grenzen die zij gebruiken voor het bepalen van het sociaal minimum van 2011 nog niet bekend. Daarom is ervoor gekozen om gebruik te maken van inkomensklassen als benadering van het sociaal minimum. Zo zijn huishoudens met een inkomen tot 17.000 euro per jaar een benadering van de categorie 'tot 100% van het sociaal minimum', zie tabel 1.1.

Tabel 1.1: Inkomensklassen als benadering van het sociaal minimum

Inkomensklassen	% van het sociaal minimum
<17.000 euro	Tot 100%
17.000-18.499 euro	Tot 110%
18.500-19.999 euro	Tot 120%
20.000-32.999 euro	Tot 190%
>33.000 euro	> 190%

Afronding cijfers

Vanwege het lage gebruik van sommige specifieke voorzieningen of het lage gebruik in bepaalde wijken, kunnen sommige gegevens niet worden weergegeven. Het CBS rapporteert in verband met privacy bijvoorbeeld niet over een samenloop van voorzieningen die geldt voor minder dan 10 huishoudens. Wanneer het aantal huishoudens te laag is om erover te rapporteren, dan wordt dit in de tabel aangegeven met een - .

Bij het aantal huishoudens per thema en de samenloop tussen thema's is een afronding op honderdtallen gehanteerd.

Kleurgebruik

In verschillende tabellen wordt gekeken of het gebruik van voorzieningen of clusters van voorzieningen bij bepaalde typen huishoudens meer of minder voor komt. Om deze informatie in perspectief te kunnen plaatsen, wordt het gebruik binnen een bepaalde groep vergeleken met het gebruik in de gehele gemeente. Als een groep opvallend hoger of lager scoort dan het gemiddelde van de hele gemeente, dan is dit aangegeven met een kleur.

	Relatief hoog gebruik van deze voorziening	(gemiddelde + 1 standaarddeviatie)
	Relatief zeer hoog gebruik van deze voorziening	(gemiddelde + 2 standaarddeviaties of meer)
	Relatief laag gebruik van deze voorziening	(gemiddelde – 1 standaarddeviatie)
	Relatief zeer laag gebruik van deze voorziening	(gemiddelde – 2 standaarddeviaties of meer)

1.5 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op de voorzieningen die zijn meegenomen in het onderzoek. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in het aantal huishoudens dat te maken heeft met een samenloop van voorzieningen en de zwaarte van deze samenloop (aantal voorzieningen). In hoofdstuk 4 zijn de voorzieningen geclusterd naar thema's en wordt gekeken naar het gebruik per thema. Hoofdstuk 5 gaat in op de samenloop van deze thema's. Hoofdstuk 6 beschrijft een aantal kwetsbare groepen huishoudens die in de analyse naar voren komen. In hoofdstuk 7 wordt tot slot ingezoomd op de samenloop van voorzieningen in de gebieden van de sociale wijkteams. In de bijlagen zijn opgenomen: cijfers per wijk, enkele extra tabellen, een lijst met afkortingen en een lijst met begrippen.

2. Voorzieningen in het onderzoek

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de voorzieningen die zijn opgenomen in dit onderzoek. Dit zijn de voorzieningen die ook in het landelijke stapelingsonderzoek van het CBS zijn opgenomen. In bijlage 3 is een lijst met afkortingen opgenomen. Bijlage 4 geeft een nadere toelichting op de gehanteerde begrippen.

2.1 Voorzieningen

In het onderzoek worden de volgende voorzieningen onderscheiden:

- Wajong
- AO overig: hieronder vallen WAO, WIA, WAZ
- Bijstand: hieronder vallen WWB, IOAW, IOAZ
- Bijzondere bijstand
- WW
- WSW: hieronder vallen WSW indicatie, WSW wachtlijst, WSW dienstbetrekking en WSW regulier dienstverband
- Ziektewet 2010
- Wmo hulp bij het huishouden
- Wmo vervoersvoorziening*
- Wmo overige voorziening*
- AWBZ persoonlijke verzorging
- AWBZ verpleging
- AWBZ individuele begeleiding
- AWBZ groepsbegeleiding
- AWBZ zorg met verblijf
- Speciaal onderwijs of leerling gebonden financiering
- Toeslagen: hieronder vallen huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget, zorgtoeslag**
- Wtcg, CER en aftrek bijzondere ziektekosten 2010
- Wettelijk eigen risico volledig opgemaakt (100%) **
- WSNP
- Minnelijke schuldsanering*

*deze voorzieningen zijn door het CBS niet meegenomen in de berekening van de omvang van de samenloop (zie hoofdstuk 3)

** deze voorzieningen zijn door het CBS niet meegenomen in de zes thema's waarvoor het CBS de samenloop heeft bepaald (zie hoofdstuk 2.2 en hoofdstuk 4 en 5).

2.2 Clusters van voorzieningen

Het CBS heeft de voorzieningen geclusterd tot een zestal thema's, namelijk:

- **Thema A Arbeidsongeschiktheidsvoorziening**
WAO, WIA, WAZ, Wajong en Ziektewet.
- **Thema B Algemene inkomensvoorziening**
WW, WWB, IOAW, IOAZ, WSNP en minnelijke schuldsanering.
- **Thema C Inkomensvoorziening voor bepaald doel**
Bijzondere bijstand, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget, Wtcg, CER en aftrek bijzondere ziektekosten.
- **Thema D WSW**
WSW indicatie, WSW wachtlijst, WSW dienstbetrekking en WSW regulier dienstverband.
- **Thema E Zorg**

Wmo hulp bij het huishouden, Wmo vervoersvoorziening, Wmo overige voorziening, AWBZ persoonlijke verzorging, AWBZ verpleging, AWBZ individuele begeleiding, AWBZ groepsbegeleiding en AWBZ zorg met verblijf.

- **Thema F Jeugd**

Speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering.

3. Gebruik voorzieningen en samenloop

In dit hoofdstuk gaat het over het gebruik per voorziening en het aantal huishoudens dat te maken heeft met enige vorm van samenloop van deze voorzieningen. Ook wordt de zwaarte van de samenloop in beeld gebracht. Daarvoor is gekeken naar het aantal huishoudens dat gebruik maakt van 2, 3, 4, etc. voorzieningen. In totaal gaat het om 18 voorzieningen waarvoor de samenloop is bepaald.

3.1 Gebruik voorzieningen

In tabel 3.1. staat hoeveel huishoudens gebruik maken van een voorziening. Bovenaan staat de voorziening waar de meeste huishoudens gebruik van maken. In de rechterkolom zijn de landelijke percentages opgenomen.

Tabel 3.1: totaalgebruik van voorzieningen in 2011

Voorzieningen	Gemeente 's-Hertogenbosch		Landelijk
	Aantal huishoudens	% huishoudens	% huishoudens
Wettelijk eigen risico volledig opgemaakt	50.615	74%	74%
Toeslagen	45.690	67%	68%
Wtcg, CER of aftrek bijzondere ziektekosten	25.275	37%	38%
AO overig (niet Wajong)	5.725	8%	8%
WW	5.635	8%	7%
Bijzondere bijstand	5.305	8%	5%
Bijstand	4.000	6%	6%
Wmo hulp bij het huishouden	2.985	4%	5%
Ziektewet	2.435	4%	3%
AWBZ zorg met verblijf	2.335	3%	4%
Wajong	1.935	3%	3%
AWBZ persoonlijke verzorging	1.835	3%	4%
WSW	1.470	2%	2%
Speciaal onderwijs of leerling gebonden financiering	1.405	2%	2%
AWBZ verpleging	890	1%	2%
AWBZ individuele begeleiding	860	1%	1%
AWBZ groepsbegeleiding	495	1%	1%
WSNP	395	1%	0,4%

Wat valt op?

- Driekwart van alle huishoudens heeft het wettelijk eigen risico voor de zorgverzekering volledig opgemaakt.
- Twee derde van alle huishoudens ontvangt één of meerdere toeslagen van de belastingdienst, namelijk huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebondenbudget en/of kinderopvangtoeslag.
- In 2011 maakten bijna 4 op de 10 huishoudens gebruik van een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten, namelijk de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet (CER) en/of aftrek bijzondere ziektekosten.
- In 's-Hertogenbosch is het gebruik van bijzondere bijstand iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit verschil wordt mogelijk veroorzaakt door het actieve beleid van de gemeente 's-Hertogenbosch waarbij de potentiële doelgroep gericht wordt aangeschreven om hen te attenderen op de voorzieningen van de gemeente. Voor de overige voorzieningen wijkt het gebruik in 's-Hertogenbosch nauwelijks af van het landelijke gebruik.

3.2 Gebruik voorzieningen per wijk

Vooraf in Noord, Graafsepoort, Zuidoost en West bovengemiddeld gebruik

Er is gekeken of in bepaalde wijken meer of minder dan gemiddeld gebruik wordt gemaakt van bepaalde voorzieningen. In Noord geldt voor bijna alle voorzieningen een bovengemiddeld gebruik. En ook voor de wijken Graafsepoort, Zuidoost en West is er voor veel voorzieningen een bovengemiddeld gebruik te zien. In de Binnenstad, Empel, Engelen en Groote Wielen is voor veel voorzieningen het gebruik lager dan gemiddeld.

Alle cijfers over het gebruik van voorzieningen per wijk staan in bijlage 1.

Gebruik per wijk

Per wijk valt het volgende op:

- **Binnenstad:** in de Binnenstad wordt over het algemeen minder gebruik gemaakt van de voorzieningen uit tabel 3.1. Dit geldt onder andere voor het gebruik van WW, Wtcg/CER/afrek bijzondere ziektekosten, WSW en AO overig.
- **Zuidoost:** in Zuidoost geldt voor veel voorzieningen een bovengemiddeld gebruik, met name voor de AWBZ voorzieningen, Wmo hulp bij het huishouden en Wtcg/CER/afrek bijzondere ziektekosten.
- **Graafsepoort:** in Graafsepoort valt vooral het bovengemiddelde gebruik van toeslagen, AO overige, WSW, speciaal onderwijs/leerlinggebonden financiering en WSNP op.
- **Muntel/Vliert:** in Muntel/Vliert valt het bovengemiddelde gebruik van bijstand en minnelijke schuldsanering op. Het gebruik van AWBZ en Wtcg/CER/afrek bijzondere ziektekosten is hier lager dan gemiddeld.
- **Rosmalen Zuid:** in Rosmalen Zuid is het gebruik van de meeste voorzieningen lager dan gemiddeld. Behalve voor AWBZ groepsbegeleiding, Wtcg/CER/afrek bijzondere ziektekosten, speciaal onderwijs/leerlinggebonden financiering, AWBZ zorg met verblijf en Wajong. Met name voor de laatste twee is het gebruik een stuk hoger dan gemiddeld.
- **Rosmalen Noord:** in Rosmalen Noord is voor veel voorzieningen het gebruik lager dan gemiddeld, behalve voor speciaal onderwijs/leerlinggebonden financiering en het wettelijk eigen risico (volledig opgemaakt).
- **Groote Wielen:** in de Groote Wielen is alleen het percentage WW hoger dan gemiddeld. Voor veel van de andere voorzieningen is het gebruik lager dan gemiddeld.
- **Empel:** In Empel is alleen het gebruik van speciaal onderwijs/leerlinggebonden financiering bovengemiddeld. Voor de meeste andere voorzieningen is het gebruik lager dan gemiddeld.
- **Noord:** in Noord is het gebruik van bijna alle voorzieningen bovengemiddeld, dit geldt met name het gebruik van WSNP en AO overig.
- **Maaspoort:** in Maaspoort is alleen het percentage WW hoger dan gemiddeld. Het percentage huishoudens dat gebruik maakt van AWBZ voorzieningen is lager dan gemiddeld.
- **West:** In West is met name het gebruik van WSNP en enkele AWBZ voorzieningen hoger dan gemiddeld.
- **Engelen:** In Engelen is het gebruik van de meeste voorzieningen lager dan gemiddeld. Alleen het gebruik van speciaal onderwijs/leerlinggebonden financiering is hoger dan gemiddeld

3.3 Samenloop van voorzieningen

Tabel 3.2.: samenloop van voorzieningen, 2011

Mate van samenloop (aantal voorzieningen in een huishouden)	's-Hertogenbosch		Landelijk
	Aantal huishoudens	% huishoudens	% huishoudens
Geen samenloop	22.135	33%	32%
2	18.815	28%	28%
3	13.115	19%	20%
4	7.540	11%	11%
5	3.990	6%	5%
6 of meer (max 11)	2.440	4%	3%

In tabel 3.2 is te lezen hoeveel huishoudens in 2011 te maken hadden met 2, 3, 4, etc. voorzieningen. Het gaat om het gebruik van voorzieningen in het hele jaar 2011. Dat hoeft niet gelijktijdig te zijn.

Behoorlijke samenloop van voorzieningen voor 2.500 huishoudens

Voor twee derde van alle huishoudens is er sprake van enige vorm van samenloop van voorzieningen. Deze huishoudens maakten gebruik van twee of meer voorzieningen. Een vijfde van de huishoudens maakten gebruik van vier of meer voorzieningen. Bijna 2.500 huishoudens hadden te maken met een behoorlijke samenloop. Het gaat dan om huishoudens die gebruik maakten van zes of meer voorzieningen in hetzelfde jaar. Het is lastig te bepalen wanneer we kunnen spreken over een problematische samenloop. Een samenloop van voorzieningen hoeft voor een huishouden niet per se een probleem te zijn. Het kan zijn dat een huishouden met vijf voorzieningen zich prima redt en zelfredzaam is. Wel verkeren huishoudens die van zes of meer voorzieningen gebruik maken in een meer kwetsbare positie bij het versoberen of wegbezuinigen van voorzieningen. Zij hebben in dat geval een grotere kans op financiële problemen, verslechtering van zelfredzaamheid, e.d. dan een huishouden met minder voorzieningen of geen enkele voorziening.

De cijfers voor 's-Hertogenbosch wijken nauwelijks af van het landelijke beeld.

Samenloop onderschrijft belang van één gezin, één plan

Het feit dat bij een behoorlijk aandeel huishoudens sprake is van meerdere voorzieningen, onderschrijft het belang voor de gemeente om te werken volgens de gedachte van 'één gezin, één plan'. Deze gedachte en werkwijze zal de komende tijd op veel plekken in de stad zijn uitvoering krijgen.

Gemiddeld 2,6 voorzieningen per huishouden

Onder de groep huishoudens die gebruik maakt van één of meerdere voorzieningen, is het gemiddelde gebruik 2,6 voorzieningen. Dit wijkt nauwelijks af van het landelijk gemiddelde. Andere gemeenten met (ongeveer) hetzelfde gemiddelde, zijn: Zwolle, Deventer en Tilburg. In studentensteden, zoals Leiden, Groningen, Maastricht en Nijmegen, ligt het gemiddeld aantal voorzieningen onder het landelijk gemiddelde. Ditzelfde geldt voor grote steden als Amsterdam, Utrecht en Den Haag. Voor studentensteden is het verklaarbaar dat het gemiddeld aantal voorzieningen wat lager is, omdat studenten over het algemeen minder gebruik maken van voorzieningen op het gebied van zorg, sociale zekerheid en onderwijs².

² Speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering

4. Gebruik per thema en naar huishoudtypen

In dit hoofdstuk zijn de voorzieningen samengebracht tot zes thema's. Per thema wordt het aantal huishoudens weergegeven dat gebruik maakt van één of meerdere voorzieningen binnen dat thema. Ook wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel huishoudens te maken hebben met voorzieningen uit meerdere thema's. Bijvoorbeeld zowel een arbeidsongeschiktheidsvoorziening als een zorgvoorziening. In hoofdstuk 4 en 5 worden getallen over het aantal voorzieningen afgerond op honderdtallen.

4.1 Gebruik per thema

Hierna gaat het om het gebruik binnen de volgende thema's:

- **Thema A Arbeidsongeschiktheidsvoorziening**
WAO, WIA, WAZ, Wajong en Ziektewet.
- **Thema B Algemene inkomensvoorziening**
WW, WWB, IOAW, IOAZ, WSNP en minnelijke schuldsanering.
- **Thema C Inkomensvoorziening voor bepaald doel**
Bijzondere bijstand, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget, Wtcg, CER en aftrek bijzondere ziektekosten.
- **Thema D WSW**
WSW indicatie, WSW wachtlijst, WSW dienstbetrekking en WSW regulier dienstverband.
- **Thema E Zorg**
Wmo hulp bij het huishouden, Wmo vervoersvoorziening, Wmo overige voorziening, AWBZ persoonlijke verzorging, AWBZ verpleging, AWBZ individuele begeleiding, AWBZ groepsbegeleiding en AWBZ zorg met verblijf.
- **Thema F Jeugd**
Speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering.

Tabel 4.1: gebruik voorzieningen per thema (2011)

	Aantal huishoudens	% huishoudens
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	9.300	14%
Algemene inkomensvoorziening	9.600	14%
Inkomensvoorziening voor bepaald doel	37.900	56%
WSW	1.500	2%
Zorg	8.600	13%
Jeugd	1.400	2%

Helpt van huishoudens heeft inkomensvoorziening voor bepaald doel

Uit tabel 4.1 blijkt dat de inkomensvoorziening voor een bepaald doel het thema is met verreweg het grootste gebruik. Ruim de helft van alle huishoudens maakte in 2011 gebruik van bijzondere bijstand, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget, Wtcg, CER en/of aftrek bijzondere ziektekosten. Vooral Wtcg en CER worden door veel huishoudens gebruikt. Voor beide zijn er ruim 15.000 huishoudens die er in 2011 gebruik van maakten. Huurtoeslag is ook een veel gebruikte toeslag, ruim 11.000 huishoudens maakten hier gebruik van.

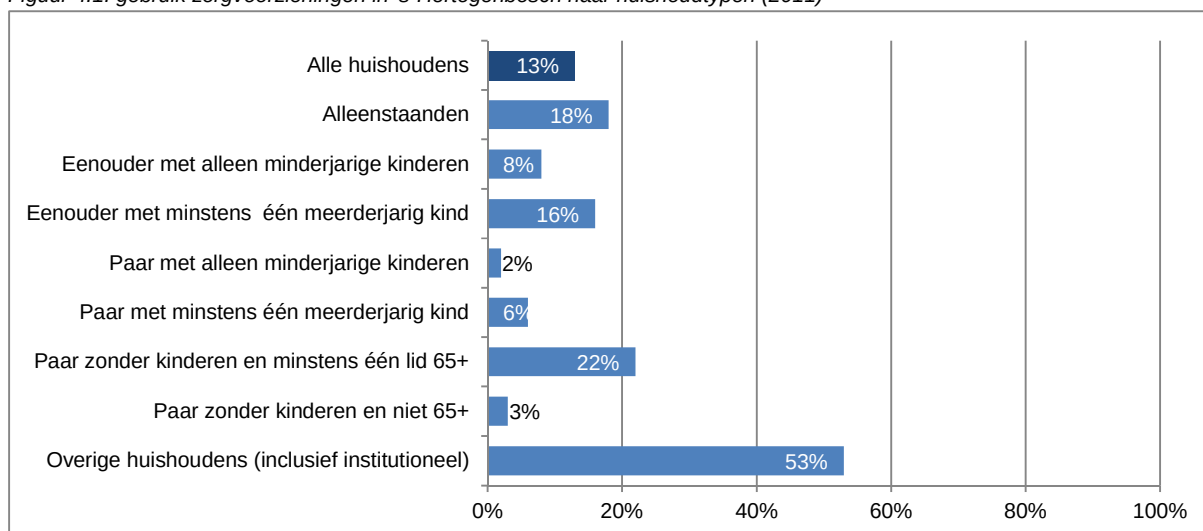
Bijna negen op de tien huishoudens met een uitkering (WW, AO, Bijstand, overige sociale voorziening) als belangrijkste inkomstenbron maakten gebruik van een inkomensvoorziening voor een bepaald doel.

4.2 Gebruik naar achtergrondkenmerken huishoudens

Veel alleenstaande 65-plussers maken gebruik van zorgvoorziening

Vooral de overige huishoudens³ maken gebruik van zorgvoorzieningen (zie figuur 4.1.). Hieronder vallen met name de huishoudens in een instelling, waarvan het logisch is dat deze meer dan gemiddeld gebruik maken van zorgvoorzieningen. Het gaat om huishoudens die in een instelling verblijven. Na de overige huishoudens is het gebruik van zorgvoorzieningen het grootst onder 65-plus huishoudens. Vooral alleenstaande 65-plussers maken relatief veel gebruik van zorgvoorzieningen. Zo is van de huishoudens die gebruik maken van Wmo hulp bij het huishouden ruim de helft een alleenstaande 65-plusser. Deze huishoudens kunnen niet terugvallen op hulp en ondersteuning binnen het eigen huishouden. En zijn daardoor meer afhankelijk van een zorgvoorziening of ondersteuning vanuit het sociaal netwerk.

Figuur 4.1: gebruik zorgvoorzieningen in 's-Hertogenbosch naar huishoudtypen (2011)

Ouderen maken meer dan gemiddeld gebruik van zorgvoorzieningen

75-plus huishoudens maken meer dan gemiddeld gebruik van zorgvoorzieningen. Van de huishoudens met minstens één lid van 81 jaar of ouder heeft zelfs zeven op de tien een zorgvoorziening.

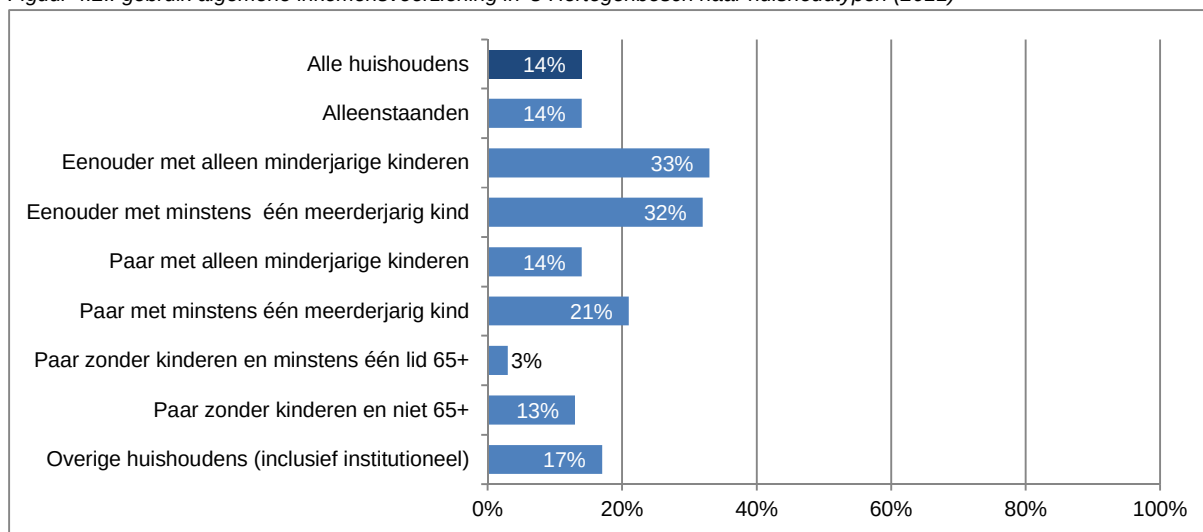
75-plus huishoudens maken ook meer dan gemiddeld gebruik van een inkomensvoorziening voor een bepaald doel (bijzondere bijstand, huurtoeslag, Wtcg, CER, aftrek bijzondere ziektekosten).

Eenoudergezinnen maken relatief veel gebruik van inkomensvoorzieningen

Een derde van de eenoudergezinnen maakt gebruik van een algemene inkomensvoorziening (zie figuur 4.2). Het gebruik is voor deze huishoudens twee keer zo hoog als het gemiddelde gebruik onder alle huishoudens samen. Het gaat dan om voorzieningen als WW, bijstand en schuldsanering.

³ Institutioneel en onbekend

Figuur 4.2.: gebruik algemene inkomensvoorziening in 's-Hertogenbosch naar huishoudtypen (2011)

Inkomensvoorziening voor bepaald doel vooral onder huishoudens met minderjarige kinderen

Huishoudens met alleen minderjarige kinderen maken bovengemiddeld gebruik van een inkomensvoorziening voor een bepaald doel. Ongeveer acht op de tien van deze huishoudens maakt daar gebruik van. In totaal zijn dat ongeveer 11.000 huishoudens. Het bovengemiddelde gebruik kan voor een deel verklaard worden door het gebruik van voorzieningen als kinderopvangtoeslag en kindgebondenbudget, die alleen voor huishoudens met minderjarige kinderen toegankelijk zijn.

Tabel 4.2.: gebruik voorzieningen in 's-Hertogenbosch naar inkomensklasse (2011)

	Totaalgebruik	< 17000 euro	17000 - 18499 euro	18500 - 19999 euro	20000 - 32999 euro	> 33000 euro
Totaal aantal huishoudens	68000	14200	3100	2900	19700	27500
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	14%	19%	13%	14%	14%	11%
Algemene inkomensvoorziening	14%	22%	16%	21%	13%	11%
Inkomensvoorziening voor een bepaald doel	56%	65%	61%	59%	57%	50%
WSW	2%	3%	3%	-	2%	1%
Zorg	13%	25%	26%	21%	13%	4%
Jeugd	2%	1%	-	-	2%	3%

Leesvoorbeeld: in 14% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch heeft iemand een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, van huishoudens met een inkomen <17.000 euro heeft 19% een arbeidsongeschiktheidsvoorziening.

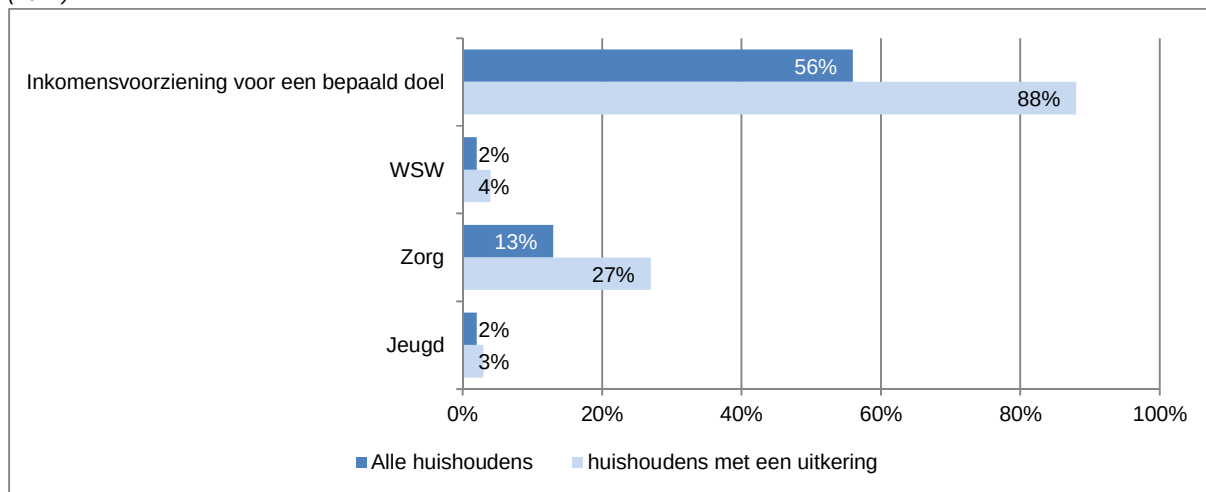
Onder lage inkomens en huishoudens met een uitkering bovengemiddeld gebruik van voorzieningen

In tabel 4.2 is te zien dat voor bijna alle voorzieningen er een bovengemiddeld gebruik is onder de lage inkomens. Zo maakt een vijfde van de huishoudens met een inkomen onder het sociaal minimum gebruik van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Voor een deel van de voorzieningen is het logisch dat er een bovengemiddeld gebruik is onder lage inkomens. Deze voorzieningen zijn inkomensafhankelijk of het zijn voorzieningen die huishoudens voorzien in een minimum inkomen. Voor zorgvoorzieningen geldt deze relatie echter niet. De Wmo en AWBZ zijn niet

inkomensafhankelijk. Toch wordt er door huishoudens met een laag inkomen meer dan gemiddeld gebruik van gemaakt.

Ook onder huishoudens met een uitkering valt op dat er een bovengemiddeld gebruik van zorgvoorzieningen is (zie figuur 4.3). Het gebruik is onder deze huishoudens twee keer zo hoog als gemiddeld.

Figuur 4.3.: gebruik voorzieningen in 's-Hertogenbosch onder huishoudens met een uitkering als belangrijkste inkomstenbron (2011)

5. Samenloop thema's

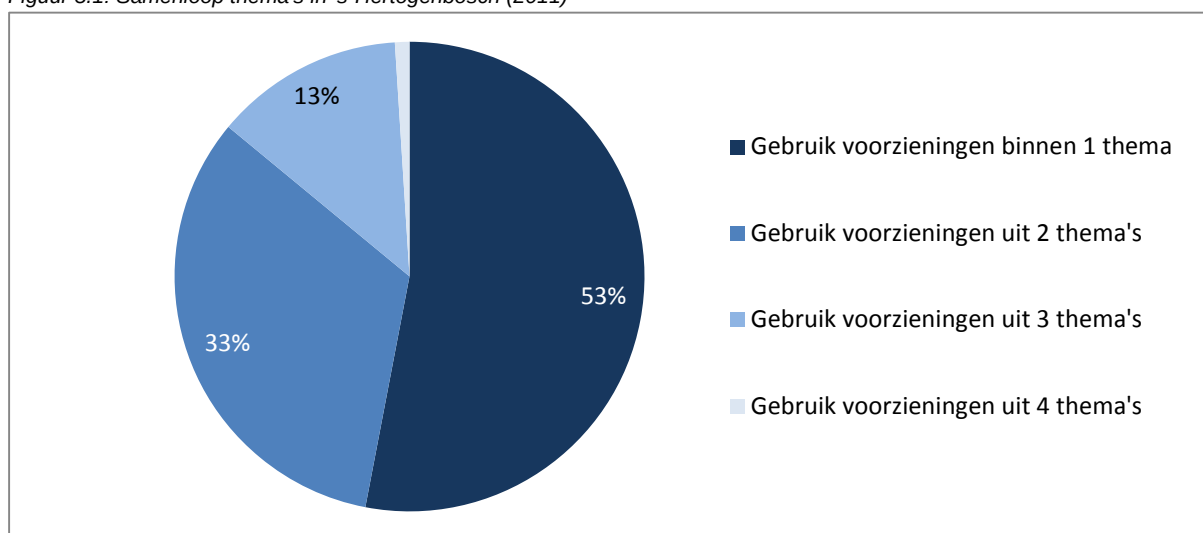
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de samenloop van voorzieningen tussen de zes thema's.

Een derde gebruikt voorzieningen uit twee thema's

In figuur 5.1 is te zien hoeveel huishoudens gebruik maken van één of meerdere voorzieningen binnen één thema of voorzieningen uit meerdere thema's. Ruim de helft van de huishoudens gebruikt één of meerdere voorzieningen binnen hetzelfde thema. Een derde gebruikt voorzieningen uit twee thema's. De meest voorkomende combinaties zijn:

- Inkomensvoorziening voor bepaald doel en zorgvoorziening: deze combinatie komt voor bij 5.000 huishoudens.
- Inkomensvoorziening voor bepaald doel en algemene inkomensvoorziening: komt voor bij 4.400 huishoudens.
- Inkomensvoorziening voor bepaald doel en arbeidsongeschiktheidsvoorziening: komt voor bij 3.200 huishoudens.

Figuur 5.1: Samenloop thema's in 's-Hertogenbosch (2011)

Eén op de acht huishoudens gebruikt voorzieningen uit drie thema's

Eén op de acht huishoudens maakt gelijktijdig gebruik van voorzieningen uit drie van de zes thema's. De meest voorkomende combinaties zijn:

- Arbeidsongeschiktheidsvoorziening, inkomensvoorziening voor bepaald doel en zorgvoorziening: 1.900 huishoudens
- Arbeidsongeschiktheidsvoorziening, algemene inkomensvoorziening en inkomensvoorziening voor bepaald doel: 1.000 huishoudens
- Algemene inkomensvoorziening, inkomensvoorziening voor bepaald doel en zorgvoorziening: 600 huishoudens

Het gebruik van voorzieningen uit vier thema's komt relatief weinig voor. De meest voorkomende combinatie is: arbeidsongeschiktheidsvoorziening, algemene inkomensvoorziening, zorgvoorziening en inkomensvoorziening voor bepaald doel. Deze combinatie komt voor bij 300 huishoudens.

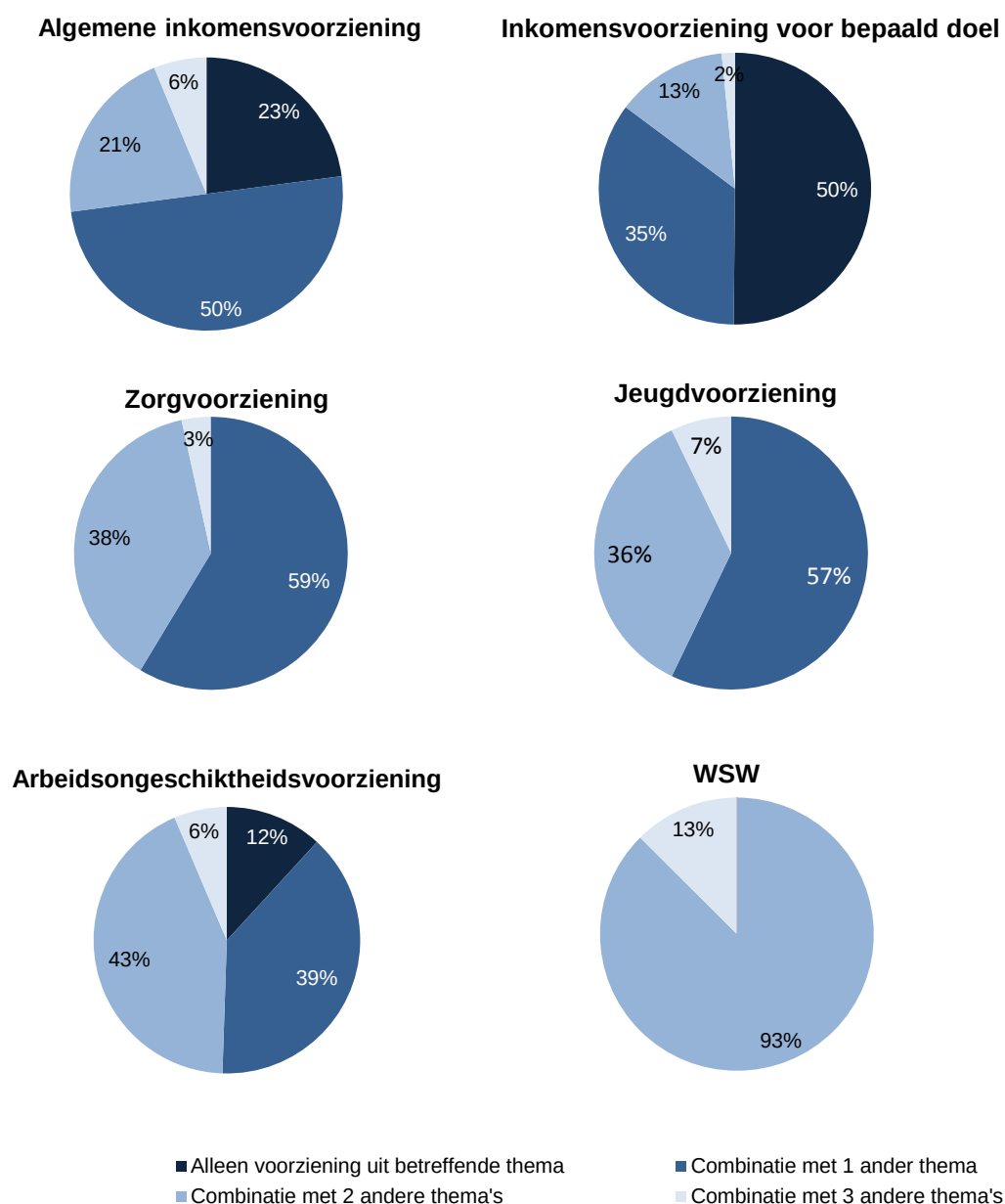
5.1 Samenloop per thema

In dit hoofdstuk wordt nader ingezoomd op de verschillende thema's en de samenloop met andere thema's. In figuur 5.2. is per thema te zien hoeveel samenloop er is met andere thema's. Het volgende valt op:

- Bij de inkomensvoorziening voor een bepaald doel maakt de helft alleen gebruik van dit type voorziening, zonder combinatie met voorzieningen uit andere thema's.
- Huishoudens met WSW, een zorgvoorziening of een jeugdvoorziening maken altijd ook gebruik van één of meerdere voorzieningen uit de andere thema's.
- Eén op de acht huishoudens met WSW maakt naast WSW gebruik van voorzieningen uit drie andere thema's. Deze huishoudens hebben dus te maken met een behoorlijke samenloop.
- De helft van de huishoudens met een arbeidsongeschiktheidsvoorziening maakt daarnaast gebruik van voorzieningen uit twee of drie andere thema's.

Het blijkt dus dat vooral huishoudens met gezondheidsproblematiek gebruik maken van voorzieningen uit meerdere thema's.

Figuur 5.2.: samenloop per thema

5.2.1 Arbeidsongeschiktheidsvoorziening

In totaal maken 9.300 huishoudens gebruik van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Voor twaalf procent van deze huishoudens gaat het alleen om een arbeidsongeschiktheidsvoorziening. 88 procent heeft te maken met een samenloop met andere thema's. De meest voorkomende combinatie is een arbeidsongeschiktheidsvoorziening met een inkomensvoorziening voor een bepaald doel. Dit zijn 7.400 huishoudens (elf procent van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch). Ruim de helft van deze huishoudens maakt bovenop deze combinatie ook nog eens gebruik van voorzieningen binnen één of meerdere andere thema's. Zo maken 2.200 huishoudens gebruik van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, inkomensvoorziening voor bepaald doel en een zorgvoorziening. 600 huishoudens met een arbeidsongeschiktheidsvoorziening hebben daarnaast te maken met voorzieningen uit drie andere thema's. Zij hebben te maken met een flinke samenloop.

5.2.2 Inkomensvoorziening voor een bepaald doel

De inkomensvoorziening voor een bepaald doel is de voorziening die het meest voorkomt zonder combinatie met een voorziening uit een ander thema. De helft van de huishoudens met een inkomensvoorziening voor een bepaald doel heeft alleen dat type voorziening(en). Met name voor de kinderopvangtoeslag is er weinig samenloop met andere voorzieningen. Voor bijzondere bijstand daarentegen is er wel veel samenloop, met name met de WWB. De WWB valt binnen het thema algemene inkomensvoorziening. Dit thema komt veel voor in combinatie met de inkomensvoorziening voor een bepaald doel. 7.000 huishoudens hebben te maken met deze combinatie. Dat is tien procent van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch. Vooral de volgende voorzieningen binnen deze thema's vertonen samenloop:

- Huurtoeslag en WWB
- Kindgebondenbudget en WW
- Kindgebondenbudget en WWB

Opvallend is verder dat twaalf procent van de huishoudens met WW gebruik maakt van kinderopvangtoeslag.

De inkomensvoorziening voor een bepaald doel en de zorgvoorziening is de meest voorkomende combinatie. Twaalf procent van alle huishoudens hebben te maken met deze samenloop.

Vooral de volgende voorzieningen binnen deze thema's vertonen samenloop:

- Huurtoeslag en Wmo
- Wtcg/CER/af trek bijzondere ziektekosten en Wmo: 91 procent van de huishoudens met Wmo hulp bij het huishouden maakt gebruik van Wtcg/CER/af trek bijzondere ziektekosten.

Drie procent van alle huishoudens hebben naast de inkomensvoorziening voor een bepaald doel en de zorgvoorziening ook nog een arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Dat zijn zo'n 2.200 huishoudens.

5.2.3 Algemene inkomensvoorziening

Een kwart van de huishoudens met een algemene inkomensvoorziening maakt geen gebruik van voorzieningen uit de andere thema's. Voor driekwart geldt er wel enige vorm van samenloop.

Zoals bij 5.2.2 besproken komt de combinatie algemene inkomensvoorziening en inkomensvoorziening voor een bepaald doel relatief veel voor. Tien procent van alle huishoudens heeft te maken met deze samenloop. Onder eenoudergezinnen met minderjarige kinderen is dat zelfs een derde en onder eenoudergezinnen met meerderjarige kinderen een vierde.

Voor een kwart van de huishoudens met een algemene inkomensvoorziening geldt dat zij daarnaast nog gebruik maken van voorzieningen binnen twee of drie andere thema's. Met name de volgende combinaties komen veel voor:

- Algemene inkomensvoorziening, arbeidsongeschiktheidsvoorziening en inkomensvoorziening voor bepaald doel: 1.600 huishoudens, waarvan 600 huishoudens nog een voorziening uit een vierde thema erbij hebben.
- Algemene inkomensvoorziening, inkomensvoorziening voor bepaald doel en zorgvoorziening: 900 huishoudens, waarvan 300 huishoudens er nog een voorziening uit een vierde thema bij hebben.

5.2.4 WSW

Alle huishoudens met WSW maken ook gebruik van voorzieningen uit minstens twee andere thema's. De meest voorkomende combinaties zijn:

- WSW, arbeidsongeschiktheidsvoorziening en inkomensvoorziening voor bepaald doel: 700 huishoudens, waarvan 200 huishoudens er nog een voorziening uit een vierde thema bij hebben.
- WSW, inkomensvoorziening voor een bepaald doel en zorgvoorziening: 400 huishoudens

5.2.5 Zorgvoorziening

Ook voor huishoudens met een zorgvoorziening is er altijd een samenloop met voorzieningen van andere thema's. De zorgvoorziening komt het meest voor in combinatie met de inkomensvoorziening voor een bepaald doel (met name voor Wtcg, CER en aftrek bijzondere ziektekosten). Vooral onder ouderen, 65-plus huishoudens, huishoudens in een instelling en huishoudens met een laag inkomen komt deze combinatie meer dan gemiddeld voor.

Daarnaast is er een vrij grote groep die bovenop de zorgvoorziening en inkomensvoorziening voor een bepaald doel ook nog een arbeidsongeschiktheidsvoorziening heeft. Het gaat om 2.200 huishoudens. Het merendeel van deze huishoudens is een institutioneel huishouden of een alleenstaande.

5.2.6 Jeugdvoorziening

Voor de voorzieningen speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering is er altijd een samenloop met voorzieningen uit één of meerdere andere thema's. Zo maken deze huishoudens ook vaak gebruik van een inkomensvoorziening voor een bepaald doel. Vooral de samenloop met het kindgebondenbudget en de Wtcg is groot.

6. Kwetsbare groepen

In de resultaten van de stapelingsmonitor vallen een aantal groepen huishoudens op. Deze groepen hebben meer dan gemiddeld te maken met het gebruik en de samenloop van voorzieningen en zijn daardoor extra kwetsbaar. Het gaat dan om:

- 65-plus huishoudens
- Huishoudens met WSW, zorgvoorziening of jeugdvoorziening
- Minima huishoudens

Hierna wordt per groep nader ingezoomd op het gebruik en de samenloop van voorzieningen.

6.1 65-plus huishoudens

65-plus huishoudens maken meer dan gemiddeld gebruik van zorgvoorzieningen. Met name onder alleenstaande 65-plussers is het gebruik van zorgvoorzieningen relatief hoog. Dit geldt met name voor Wmo hulp bij het huishouden, AWBZ persoonlijke verzorging en AWBZ verpleging. Zo is ruim de helft van de huishoudens die gebruik maakt van Wmo hulp bij het huishouden een alleenstaande van 65 jaar of ouder. Het gaat dan om ruim 2.000 huishoudens. Deze huishoudens kunnen voor hulp en ondersteuning niet terecht bij iemand uit hun eigen huishouden en zijn dus aangewezen op hulp vanuit hun sociaal netwerk of hulp van vrijwilligers of professionals.

Onder 65-plus huishoudens komt de combinatie zorgvoorziening en inkomensvoorziening voor een bepaald doel veel voor. Ruim een derde van deze huishoudens heeft te maken met een combinatie van die voorziening. Dat zijn ruim 5.000 huishoudens. Het gaat dan met name om de combinatie van een zorgvoorziening (Wmo of AWBZ) met een voorziening voor chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg, CER, aftrek bijzondere ziektekosten).

6.2 Huishoudens met WSW, zorgvoorziening of jeugdvoorziening

Combinaties met één of meerdere voorzieningen op het gebied van arbeidsongeschiktheid, zorg en WSW komen veel voor. Zo zijn er zo'n 2.300 huishoudens die te maken hebben met arbeidsongeschiktheid en daarnaast ook zorg ontvangen vanuit de Wmo of AWBZ. Dat zijn vooral alleenstaanden en overige huishoudens. Het gaat vooral om 65-min huishoudens.

Huishoudens die gebruik maken van Wmo/AWBZ maken in veel gevallen ook gebruik van een voorziening voor chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg en CER). Dat zijn veelal de 65-plus huishoudens. Huishoudens met WSW maken allemaal ook gebruik van voorzieningen uit twee andere thema's, ook hier met name zorg en arbeidsongeschiktheid.

6.3 Minima huishoudens

Voor bijna alle voorzieningen is er een bovengemiddeld gebruik onder huishoudens met een laag inkomen en huishoudens met een uitkering. Voor een deel van de voorzieningen is dit verband logisch, aangezien het gaat om inkomensafhankelijke of inkomensondersteunende voorzieningen. De Wmo en AWBZ zijn echter niet inkomensafhankelijk. Toch wordt er door huishoudens met een lager inkomen meer dan gemiddeld gebruik van gemaakt. Ook samenloop van voorzieningen komt vaker voor onder huishoudens met een laag inkomen. Zo hebben deze huishoudens vaker te maken met de combinatie van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening en een zorgvoorziening. Bijna één op de tien huishoudens met een laag inkomen heeft deze combinatie. Het gebruik is onder deze groep daarmee drie keer zo hoog als onder alle huishoudens samen.

7. Samenloop in de wijken

Vanuit een samenwerkingsverband tussen CBS en het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) zijn wijkcijfers ter beschikking gesteld over de samenloop van regelingen. Voor het bepalen van de samenloop per wijk is door het CBS een andere indeling van thema's gehanteerd dan in voorgaande hoofdstukken is gepresenteerd. KING heeft ervoor gekozen om de voorzieningen te clusteren naar vier thema's, namelijk:

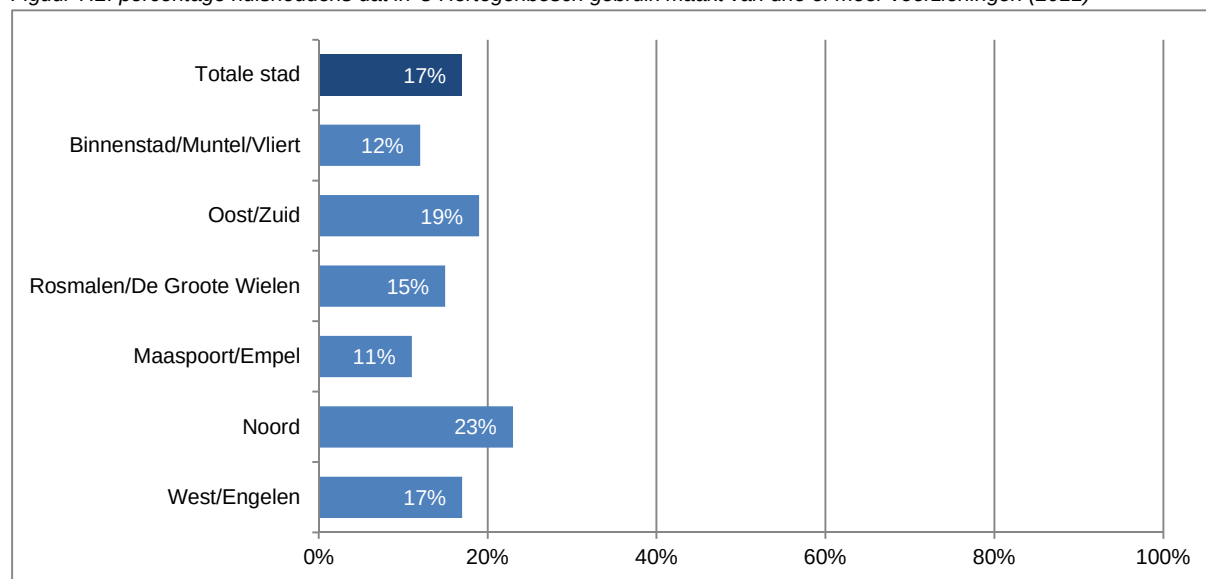
- Welzijn en zorg: Wmo hulp bij het huishouden, AWBZ persoonlijke verzorging, AWBZ verpleging, AWBZ individuele begeleiding, AWBZ groepsbegeleiding.
- Arbeidsparticipatie: WAO, WIA, WAZ, Wajong, WW, WWB, IOAW, IOAZ, WSW indicatie, WSW wachtlijst, WSW dienstbetrekking, WSW regulier dienstverband.
- Onderwijs: Speciaal onderwijs, leerlinggebonden financiering.
- Inkomensondersteuning: bijzondere bijstand, ziektewet 2010, Wtcg, CER, Aftrek bijzondere ziektekosten 2010, WSNP.

De indeling van deze thema's is niet geheel vergelijkbaar met de indeling uit de andere hoofdstukken. Ook zijn in de indeling van het KING niet alle voorzieningen uit het vorige hoofdstuk meegenomen. De cijfers uit dit hoofdstuk zijn daarom niet vergelijkbaar met cijfers uit eerdere hoofdstukken.

Wel kan goed in beeld gebracht worden in welke gebieden samenloop van voorzieningen met name voorkomt en om wat voor samenloop het dan gaat.

In dit hoofdstuk wordt de gebiedsindeling van de sociale wijkteams gehanteerd.

Figuur 7.2. percentage huishoudens dat in 's-Hertogenbosch gebruik maakt van drie of meer voorzieningen (2011)

In Noord is het aandeel huishoudens dat gebruik maakt van drie of meer voorzieningen het grootst. Bijna een kwart van de huishoudens heeft daar met een dergelijke samenloop te maken. In Binnenstad/Muntel/Vliert en Maaspoort/Empel komt relatief weinig samenloop van voorzieningen voor.

Vooraf in Noord en Oost/Zuid veel gebruik en samenloop voorzieningen

Voor alle vier de thema's geldt dat er in Noord meer dan gemiddeld gebruik van wordt gemaakt. In Oost/Zuid wordt van drie van de vier thema's meer dan gemiddeld gebruik gemaakt. Alleen voor onderwijs is het gebruik niet bovengemiddeld. In Noord en Oost/Zuid maakt negen procent van de huishoudens gebruik van Welzijn en zorg, gemiddeld is dat zeven procent. In Noord gaat het bijvoorbeeld om ruim 800 huishoudens.

Als we verder inzoomen op de samenloop tussen thema's dan valt voor de gebieden Noord en Oost/Zuid vooral op dat de samenloop van voorzieningen bestaat uit inkomensondersteuning gecombineerd met welzijn en zorg en/of met arbeidsparticipatie.

In Binnenstad/Muntel/Vliert en Empel/Maaspoort relatief weinig gebruik en samenloop

Met name voor de thema's inkomensondersteuning en welzijn en zorg is het gebruik in de gebieden Binnenstad/Muntel/Vliert en Empel/Maaspoort lager dan gemiddeld. Ook komt de samenloop met andere thema's in die gebieden minder voor. Van voorzieningen binnen het thema arbeidsparticipatie worden ook in Binnenstad/Muntel/Vliert minder gebruik gemaakt. Ditzelfde geldt voor Rosmalen/de Groote Wielen.

Bijlage 1: gebruik voorzieningen per wijk

Tabel 8.1. Gebruik voorzieningen per wijk (aantal huishoudens dat gebruik maakt van voorziening)

	Totale stad	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	De Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen
Wettelijk eigen risico volledig opgemaakt	50615	5200	4955	5215	2535	3160	4235	1720	1730	7245	5570	7405	1645
Toeslagen	45690	5080	4330	5070	2615	2320	3430	1590	1415	6915	4490	7305	1130
Wtcg, CER of aftrek bijzondere ziektekosten	25275	2225	2795	2655	1085	1945	2170	545	735	3955	2580	3900	690
AO overig	5725	395	555	700	285	335	475	110	135	1090	575	920	150
WW	5635	575	470	610	285	245	360	240	200	855	730	910	155
Bijzondere bijstand	5305	595	580	725	390	135	180	65	40	1160	325	1095	15
Bijstand	4000	465	410	540	330	90	125	50	30	860	260	825	10
Wmo hulp bij het huishouden	2985	270	430	335	125	140	250	30	40	575	225	530	35
Ziektewet	2435	210	200	310	115	75	130	110	65	440	245	490	40
AWBZ zorg met verblijf	2335	220	330	215	25	600	175	40	-	350	100	255	20
Wajong	1935	160	155	205	100	380	75	55	20	270	150	345	15
AWBZ persoonlijke verzorging	1835	210	325	160	65	120	145	15	25	315	95	330	25
WSW	1470	100	140	230	85	45	95	30	25	325	115	275	-
Speciaal onderwijs of leerlinggebonden financiering	1405	40	110	190	55	120	145	55	65	215	165	190	60
AWBZ verpleging	890	100	150	95	30	50	65	-	15	155	45	160	15
AWBZ individuele begeleiding	860	115	105	95	55	40	55	20	-	155	45	165	10
AWBZ groepsbegeleiding	495	55	60	40	25	40	35	-	-	85	35	100	-
WSNP	395	40	30	60	20	-	20	-	-	90	30	80	-

Tabel 8.2. Gebruik voorzieningen per wijk (percentage van het totaal aantal huishoudens per wijk)

	Totale stad	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen-Zuid	Rosmalen Noord	De Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen
Wettelijk eigen risico volledig opgemaakt	74%	63%	77%	75%	68%	77%	80%	71%	76%	79%	77%	73%	76%
Toeslagen	67%	62%	67%	73%	70%	57%	65%	66%	62%	75%	62%	73%	52%
Wtcg, CER of aftrek bijzondere ziektekosten	37%	27%	43%	38%	29%	47%	41%	23%	32%	43%	36%	39%	32%
AO overig	8%	5%	9%	10%	8%	8%	9%	5%	6%	12%	8%	9%	7%
WW	8%	7%	7%	9%	8%	6%	7%	10%	9%	9%	10%	9%	7%
Bijzondere bijstand	8%	7%	9%	10%	10%	3%	3%	3%	2%	13%	4%	11%	1%
Bijstand	6%	6%	6%	8%	9%	2%	2%	2%	1%	9%	4%	8%	0,5%
Wmo hulp bij het huishouden	4%	3%	7%	5%	3%	3%	5%	1%	2%	6%	3%	5%	2%
Ziektewet	4%	3%	3%	4%	3%	2%	2%	5%	3%	5%	3%	5%	2%
AWBZ zorg met verblijf	3%	3%	5%	3%	1%	15%	3%	2%	-	4%	1%	3%	1%
Wajong	3%	2%	2%	3%	3%	9%	1%	2%	1%	3%	2%	3%	1%
AWBZ persoonlijke verzorging	3%	3%	5%	2%	2%	3%	3%	1%	1%	3%	1%	3%	1%
WSW	2%	1%	2%	3%	2%	1%	2%	1%	1%	4%	2%	3%	-
Speciaal onderwijs of leerlinggebonden financiering	2%	0,5%	2%	3%	1%	3%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	3%
AWBZ verpleging	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	-	1%	2%	1%	2%	1%
AWBZ individuele begeleiding	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	-	2%	1%	2%	0,5%
AWBZ groepsbegeleiding	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	-	-	1%	0,5%	1%	-
WSNP	1%	0,5%	0,5%	1%	1%	-	0,4%	-	-	1%	0,4%	1%	-

Bijlage 2: extra tabellen

Tabel 9.1.: gebruik voorzieningen in 's-Hertogenbosch naar type huishouden (2011)

	Totaalgebruik	Alleenstaand	Paar zonder kinderen en niet 65+	Paar zonder kinderen en minstens één lid 65+	Paar met kinderen, alleen minderjarige kinderen	Paar met kinderen, minstens 1 meerderjarig kind	Eenouder met kinderen, alleen minderjarige kinderen	Eenouder met kinderen, minstens 1 meerderjarig kind	Studentenhuishouden	Overig incl institutioneel en onbekend
Totaal aantal huishoudens	68000	23600	11600	6700	11600	4800	2400	1900	2500	3000
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	14%	11%	17%	7%	11%	25%	13%	21%	-	33%
Algemene inkomensvoorziening	14%	14%	13%	3%	14%	21%	33%	32%	-	17%
Inkomensvoorziening voor een bepaald doel	56%	48%	34%	70%	76%	56%	88%	68%	24%	80%
WSW	2%	2%	3%	-	1%	6%	-	-	-	3%
Zorg	13%	18%	3%	22%	2%	6%	8%	16%	-	53%
Jeugd	2%	-	-	-	6%	4%	8%	-	-	3%

Leesvoorbeeld: van alle huishoudens samen heeft 14% een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, van de alleenstaanden is dat 11%.

Tabel 9.2.: gebruik voorzieningen in 's-Hertogenbosch naar leeftijd van referentiepersoon⁴ uit huishouden (2011)

	Totaalgebruik	18-23 jaar	24-27 jaar	28-64 jaar	65-74 jaar	75-80 jaar	81 en ouder
Totaal aantal huishoudens	68000	3000	4300	45800	7700	3400	3700
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	14%	10%	9%	17%	6%	-	-
Algemene inkomensvoorziening	14%	7%	14%	18%	5%	-	-
Inkomensvoorziening voor een bepaald doel	56%	23%	33%	54%	66%	79%	86%
Zorg	13%	3%	2%	6%	19%	41%	70%

De voorzieningen WSW en Jeugd zijn in deze tabel buiten beschouwing gelaten. De huishoudens met deze voorzieningen vallen nagenoeg allemaal binnen de categorie 28-64 jaar.

Leesvoorbeeld: van alle huishoudens samen heeft 14% een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, van huishoudens in de leeftijdsgroep 18-23 jaar is dat 10%.

⁴ De referentiepersoon van het huishouden is de hoofdkostwinner van het huishouden.

Tabel 9.3: gebruik voorzieningen in 's-Hertogenbosch naar belangrijkste inkomstenbron(2011)

	Totaalgebruik	Loon	Overig, waaronder vermogen, pensioen en studiefinanciering	Uitkering (WW, AO, Bijstand, overige sociale voorziening)	Zelfstandigen
Totaal aantal huishoudens	68000	35900	16800	7300	7500
Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	14%	9%	5%	58%	12%
Algemene inkomensvoorziening	14%	12%	4%	52%	11%
Inkomensvoorziening voor een bepaald doel	56%	44%	68%	88%	53%
WSW	2%	3%	-	4%	-
Zorg	13%	3%	32%	27%	3%
Jeugd	2%	3%	-	3%	3%

Leesvoorbeeld: van alle huishoudens samen heeft 14% een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, van de huishoudens met loon als belangrijkste inkomstenbron is dat 9%.

Tabel 9.4.: tweedimensionele samenloop thema's in 's-Hertogenbosch (aantal huishoudens in 2011)

	A. Arbeidsongeschiktheidsvoorziening	B. Algemene inkomensvoorziening	C. Inkomensvoorziening voor een bepaald doel	D. WSW	E. Zorg	F. Jeugd	Totaal aantal huishoudens
A. Arbeidsongeschiktheidsvoorziening		2000	7400	800	2300	400	9300
B. Algemene inkomensvoorziening	2000		7000	400	900	300	9600
C. Inkomensvoorziening voor bepaald doel	7400	7000		1200	8200	1200	37900
D. WSW	800	400	1200		400	-	1500
E. Zorg	2300	900	8200	400		200	8600
F. Jeugd	400	300	1200	-	200		1400
Totaal aantal huishoudens	9300	9600	37900	1500	8600	1400	

Leesvoorbeeld: 2.000 huishoudens maken zowel gebruik van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening als een algemene inkomensvoorziening

Bijlage 3: lijst met afkortingen

ABW – Algemene bijstandswet

AWBZ – Algemene wet bijzondere ziektekosten

CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek

CER – Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet

IOAW – Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

IOAZ – Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

IVA – Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten

LGF – Leerlinggebonden financiering

SZW – Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Wajong – Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

WAO – Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering

WAZ – Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen

WGA – Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten

WIA – Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen

WIW – Wet inschakeling werkzoekenden

WMO – Wet maatschappelijke ondersteuning

WSNP – Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen

WSW – Wet Sociale Werkvoorziening

WTCG – Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

WW – Werkloosheidswet

WWB – Wet werk en bijstand

ZW – Ziektewet

Bijlage 4: definities

Aftrek bijzondere ziektekosten - Bepaalde ziektekosten zijn (deels) aftrekbaar van de belasting. Dit zijn de zogenoemde specifieke ziektekosten die niet al worden vergoed door de (aanvullende) zorgverzekering, werkgever en/of bijzondere bijstand en die niet onder het wettelijk of vrijwillig eigen risico vallen. Het gaat hier om ziektekosten op het gebied van genees- en heelkundige hulp, voorgeschreven medicijnen, hulpmiddelen, vervoer, dieetkosten, extra gezinshulp, of extra kleding en beddengoed.

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) - De AWBZ is een wettelijke sociale verzekering die tot doel heeft om de hele bevolking te verzekeren tegen het risico van bijzondere ziektekosten. Het gaat om zware geneeskundige risico's die niet via de ziektekostenverzekering verzekerd zijn. Ook voorzieningen van de preventieve gezondheidszorg vallen hieronder. Er zijn 5 soorten van AWBZ-zorg:

persoonlijke verzorging, verpleging, begeleiding (individuele- en groepsbegeleiding), behandeling en zorg met verblijf. Over behandeling zijn nog geen gegevens beschikbaar bij het CBS.

Arbeidsongeschiktheidsuitkering - Een uitkering die wordt verstrekt op grond van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) of de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Bijstandsuitkering - Een uitkering die wordt verstrekt in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Bijzondere bijstand - Naast algemene bijstand kent de WWB ook nog bijzondere bijstand. Bijzondere bijstand kan worden verleend voor bijzondere kosten, die worden veroorzaakt door bijzondere omstandigheden van het individuele geval en die de draagkracht van de aanvrager te boven gaan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vergoeding voor schoolreisjes of het lidmaatschap van een sportclub. Maar ook vergoeding voor de eigen bijdrage thuiszorg, brillen, hoortoestellen en orthopedisch schoeisel. Bijzondere bijstand kan zowel in geld als in natura worden uitgekeerd.

Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet (CER) - Mensen met hoge zorgkosten, als gevolg van een ziekte of handicap, krijgen compensatie van het wettelijk eigen risico in de zorgverzekeringswet.

Huishouden - Particulier of institutioneel huishouden. Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf daar niet-bedrijfsmatig voorzien in de dagelijkse levensbehoeften (particulier huishouden) of daar bedrijfsmatig worden voorzien in dagelijkse levensbehoeften (institutioneel huishouden).

Huurtoeslag - Bijdrage in de huurkosten voor huishoudens met een laag inkomen.

Kinderopvangtoeslag - Tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang.

Kindgebondenbudget - Bijdrage in de kosten voor kinderen tot 18 jaar. Personen met kinderen krijgen het kindgebondenbudget naast de kinderbijslag als ze daar recht op hebben. Dat hangt af van

hoeveel kinderen iemand heeft, de leeftijd van de kinderen en de hoogte van het (gezamenlijke) inkomen en eventueel vermogen.

Minnelijke schuldsanering - Bij schuldsanering worden alle uitstaande schulden, middels een bemiddelingstraject of een saneringskrediet, overgenomen door één instantie. Deze instantie betaalt de schuldeisers de verschuldigde bedragen en neemt de gehele schuld over zodat er hierna nog maar één, nieuwe schuldeiser is. In de regel is de betreffende instantie de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) of de gemeentelijke Sociale Dienst. Bij minnelijke schuldsanering is er tussen de schuldeiser en schuldenaar een overeenkomst gesloten tot sanering van de uitstaande schulden.

Leerlinggebonden financiering - Dit is een vergoeding die een (reguliere) school krijgt voor het lesgeven van een leerling met een handicap. Het gaat bijvoorbeeld om leerlingen die doof, blind, autistisch of zeer moeilijk lerend zijn. Een leerlinggebonden financiering verhuist met de leerling mee van school naar school, vandaar dat deze vergoeding in de volksmond ook wel 'rugzakje' wordt genoemd. Het kan ook voorkomen dat een persoon een rugzakje heeft in het speciaal onderwijs.

Speciaal onderwijs - Basis- en voortgezet onderwijs aan kinderen die een speciale benadering nodig hebben wegens gedrags- of leerproblemen of wegens een lichamelijke handicap.

Werkloosheidswet (WW) - De wet heeft tot doel werknemers te verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. De wet voorziet in een uitkering die gerelateerd is aan het laatstverdiende inkomen uit dienstbetrekking. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de verzekerde. Het UWV beoordeelt of men voor een WW-uitkering in aanmerking komt.

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) - Dit is een wettelijke voorziening in de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid van mensen die geen aanspraak kunnen maken op de WAO of WIA omdat er geen arbeidsverleden is opgebouwd. Dit zijn mensen die arbeidsongeschikt zijn op de dag dat zij 17 jaar worden of na hun 17e jaar arbeidsongeschikt worden én een opleiding/studie volgen.

Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) - Een verplichte verzekering voor zelfstandigen, beroepsbeoefenaren, directeuren-groottaandeelhouders en meewerkende echtgenoten tegen de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid. De WAZ is met ingang van 1 augustus 2004 geblokkeerd. Verzekerden die voor 1 augustus 2004 arbeidsongeschikt zijn geworden, kunnen nog in aanmerking komen voor een uitkering. Bestaande WAZ-uitkeringen blijven doorlopen.

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) - De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, van wie het recht op uitkering op grond van de Werkloosheidswet is geëindigd. De wet is in werking getreden met ingang van 1 januari 1987 en is ingrijpend gewijzigd met ingang van 1 januari 1996.

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) - De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, van wie het inkomen duurzaam minder bedraagt dan het sociaal minimum en die als gevolg daarvan het bedrijf of beroep hebben beëindigd. De wet is in werking getreden met ingang van 1 januari 1987 en is ingrijpend gewijzigd met ingang van 1 januari 1996.

Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) - Het maatschappelijk doel van de WMO is 'meedoen'. De wet moet ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en kunnen meedoen in de samenleving, al of niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. De gemeente ondersteunt dan de mantelzorgers bij hun zorgtaken. Als het echt niet lukt om zelf iets te regelen, biedt de gemeente maatschappelijke ondersteuning. Onder maatschappelijke verzorging vallen activiteiten die ervoor zorgen dat mensen kunnen meedoen in de samenleving. De WMO regelt bijvoorbeeld de hulp bij het huishouden (WMO hulp bij het huishouden) en zorgt voor goede informatie over de ondersteuning die mensen kunnen krijgen.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)- Wet die als doel heeft om personen in loondienst te verzekeren van een loonvervangende uitkering bij langdurige arbeidsongeschiktheid (langer dan een jaar). In 2006 is de WAO vervangen door de WIA, echter de huidige WAO blijft gelden voor bestaande gevallen.

Wet sociale werkvoorziening (WSW) - Mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap kunnen vaak moeilijk een baan vinden. Zij hebben een hoge mate van begeleiding nodig. Met de WSW geeft de overheid deze mensen de kans om toch te werken en in hun eigen onderhoud te voorzien. Om in aanmerking te komen voor de regelingen van de WSW moet je een WSW-indicatie hebben. Mensen met een WSW-indicatie kunnen in aanmerking komen voor een WSW-dienstbetrekking of een begeleid werken dienstbetrekking. Bij een WSW-dienstbetrekking zijn zij in dienst van een gemeente (sociale werkplaats). Bij een begeleid werken dienstbetrekking is er sprake van een arbeidsovereenkomst bij een reguliere werkgever (WSW regulier dienstverband). Vaak kunnen mensen nadat zij een WSW-indicatie hebben gekregen niet direct aan de slag maar staan ze eerst een tijdje op de wachtlijst (WSW wachtlijst).

Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (WTCG) - Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten is een vergoeding die de overheid geeft aan mensen met een chronische ziekte of een handicap, bijvoorbeeld vergoedingen voor dieetkosten of de kosten voor speciaal vervoer.

Wettelijk eigen risico - Iedereen van 18 jaar en ouder betaalt een verplicht eigen risico voor de zorgverzekering. In 2011 was het wettelijk eigen risico 170 euro.

Wettelijke schuldsanering - Bij schuldsanering worden alle uitstaande schulden, middels een bemiddelingstraject of een saneringskrediet overgenomen door één instantie. Deze instantie betaalt de schuldeisers de verschuldigde bedragen en neemt de gehele schuld over zodat er hierna nog maar één, nieuwe schuldeiser is. In de regel is de betreffende instantie de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) of de gemeentelijke Sociale Dienst. Mocht er geen overeenstemming bereikt kunnen worden tussen de schuldeisers en de schuldenaar, dan kan via de rechtbank een wettelijke schuldsaneringsregeling opgelegd worden middels de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP).

Wet werk en bijstand (WWB) - Wettelijke sociale voorziening die op 1 januari 2004 in werking is getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en Doorstroombanen (ID-banen). De wet heeft als uitgangspunt dat iedereen zoveel mogelijk in zijn eigen onderhoud moet voorzien. Wie hier niet toe in staat is en ook geen beroep kan doen op een andere sociale verzekeringswet of sociale voorziening, komt in aanmerking voor bijstand.

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) - Werknemers die na 2 jaar ziekte meer dan 35% arbeidsongeschikt zijn, kunnen een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA) krijgen. De WIA bestaat uit 2 regelingen. De regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA) is er voor wie nog gedeeltelijk kan werken. Mensen die helemaal niet meer kunnen werken, krijgen een IVA-uitkering, de Inkomensvoorziening Volledig en duurzaam arbeidsongeschikten.

Ziektewet - De Ziektewet is een wet die werknemers verzekert tegen financiële gevolgen van ongeschiktheid tot werken wegens ziekte. De wet is van toepassing als er wettelijk geen loondoorbetaling hoeft plaats te vinden.

Zorgtoeslag - Bijdrage in de kosten voor de zorgverzekering.